

הלכות ברכות השחר מזומה קעה

שנוהגין לברך אע"פ שלא נתייב בהן⁹⁹ והרצוה לצאת ידי ספק ישמע ברכת התורה מאחר ויתכוין לצאת ידי חובתו⁹ אם אפשר ואם לאו יברך בעצמו:

ה המשכים קודם אור היום ללמוד מכך ברכת התורה⁹⁸ וא"צ לחזור ולברך בבית הכנסת⁹⁹ אפילו אם הוא ש"ץ ויורד לפני התיבה כמו שנתבאר בס"מ¹⁰⁰ מ"ו⁹⁹ וסימן ר'⁹⁹:

מ המשכים קודם אור היום⁹⁸ יכול לברך כל סדר הברכות⁹⁹ חוץ מברכת הנותן לשכוי בינה¹⁰⁰ ופרשת התמיד עיין סי' א'⁹⁹ שימתין מלאמרה עד שיאור היום⁹⁹ ואם שמע קול תרנגול⁹⁹ יכול לברך הנותן לשכוי בינה מיד אחר הצות לילה⁹⁸.

ולכתחלה יטול ידיו קודם שיברך ללמוד⁹⁸ ואם אין לו מים יכול לברך וללמוד בלא נטילה רק שינקה ידיו בצרור או בעפר או בקורה כמו שנתבאר בס"מ¹⁰¹ ד'⁹⁸:

י נשים מברכות ברכות התורה⁹⁸ שהרי חייבות ללמוד מצות שלהן⁹⁸ לרע היאך לעשותן⁹⁸ והיאך ליהוד מכל לא תעשה שהן מזהירות בהן כאנשים⁹⁸ והן חייבות בתפלה כמו אנשים⁹⁸ כמו שיתבאר בס"מ¹⁰² ק'⁹⁸ (ועוד⁹ שברכת התורה מברכין קודם פרשת התמיד⁹⁸ ובקריאת פרשת התמיד הן שוות לאנשים⁹⁸ שהרי תפלה במקום תמיד תקנוה¹⁰²):

מ"ח אומרים פרשת התמיד ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד וכו' ג' סעיפים:

א נהגו כל ישראל⁹ וקבעו חובה על עצמן⁹ לקרות פרשת התמיד בכל יום⁹ קודם התפלה שע"י הקריאה זו מעלה הקב"ה עליהם כאלו הקריבו קרבן תמיד במעוה⁹ כמו

צד שלית וזהו"ל החרשות סי' ביה. אגור סי' ב. שיע סי"ד.

צה הקדמת סמ"ק. מדר"ל ואגור שם. לבוש ס"ד בהגדה. מ"ו ס"ק י. מ"א ס"ק ד. וראה גם לקמן סי' קפ"ו סי' ה' ת"ל פ"א ה"ד. ובהערות ויזונו שם ע' 717.

צו ע"י לק"ש ה"ד ע' 37 ואילך. שם ע' 149 ואילך. ח"ו ע' 49 הערה 11. ח"א ע' 96 בשו"ת.

צז משנה קדושין כג, א.

צח ראה לבוש שם.

צט סוף ב.

ק עיי' ב"י ד"ה כתוב בתשובות בשם הרשב"א בתשו' (ח"ו סי' תקנ"ג) דקריאה בציבור משום דתקנה היא מברכין לפנייה וגם לאחריה (ממבואר במש"ע סי' קל"ג) משא"כ ע"י תמיד (עיי' רא"ש פ"ק ברכות ס"ג) שאינו חוב כ"כ לברך עליה וצ"ע.

קא כרע"ל סי' מו ס"ח.

קב ע"י תהלה לידו סמ"ט. גי'ת"ל (ג) ו' ע' נא. קא כדלקמן רס"י פפ. סי' צ"ה. ד.

סימן מח
א סדר רב עגרום. הח"מ ה"ל תפלה פ"ו ה"א וסדר התפלה בתחילתו. מור. רמ"א ריש ה"ל.
ב שב"ל הלשק רס"י ה' בשם ר' בנימין. מור. עיי' ב"י סוף סי' יז מאגור סי' ב' בשם שלית מדר"ל החדשות סי' טה. וב"י סי' חט בשם הרב רבינו יונה ברמב"ן י. ב.
ג ראה גם לקמן רס"י נ' לעיל סי' א' מדר"ק סי"ט.
ד תענית כו, ב. מניחה לא, כ. מור. לבוש ס"א. וכה' מנסח רבנו העולמים. וראה לקמן רס"י נ' שפ"ה גם ע"י למוד הלכות הקרבנות.

עט כרע"ל סי' מו ס"ג.

פ מ"א סי' תצד בתחלתו.

פא כרע"ל סוף סוף הקודם.

פב רא"ש ברכות פ"ק סי' ג. ר"י בתוס' רבינו יהודה ברכות שם. הובא ברשב"א ובנתיב פ"ו מתפלה אות ב. מור ושול"ן סי"ג. עיי' תהלה לידו ס"ק ז.

פג סוף ה.

פד סוף ה.

פה מהויר ויפירי ריש סי' מו. רא"ש בתשובה כלה ד' סי' א הובא במור. שול"ן סי"ג.

פו עיין סי' יז ס"ב ובב"י שם ד"ה ולפי' בשם הר"ן סוף פרק קמא דפסחים. וכי"ט בתשו' מהר"ר"ל סימן קנ"ג אות מ. וראה לעיל שם מ"ג ולעיל סוף. ובמדריו: אבל אם ישן בלילה ונתחייב בהן יכול לברך מיד שנתחייב בהן ובלבד שיהיה מחצות לילה ואילך.

פז שאינו תלוי בשינה כ"א בשמיעת קול תרנגול. ובמדריו לא הביא חילוק זה. וראה קדוש"ש סי' ה' ס"ו ובהד"ש שם סק"ד ומקו"י. הע"ב תשע"ו ע' 48. תשע"ו ע' 57. תשע"ו ע' 48.

פח מהויר"ק סי"ג ומהויר"ב סי"ט. וראה גם לקמן סי' מח ס"א.

פט רא"ש שם. מור. שול"ן ורמ"א שם. וראה גם שב"ל הלשק רס"י ה' בשם מדר"ל. ובמדריו: אחר שיעלה עמוד השחר.

צ מ"א סי' ג. פ"ח סי"ג. ובמדריו: ואם ניעור כל הלילה ושמע קול תרנגול מחצות ואילך יכול לברך הנותן לשכוי בינה.

צא וזה ויקהל קעה, ב. וכתבי האר"י (שער הכונות עיין ברכת השחר). וראה לעיל סי' מו ס"ג.

צב אגור סי' ג' ורמ"א סי"ג.

צג מדר"ק סי"ג ומהויר"ב סי"א שפ"ג.

שנתבאר בס' א"ח¹ וטוב לומר גם פרשת הקטורת אחר פרשת התמיד² כמו שנתבאר שם ויש נהגין לומר³ אביי הוה מסדר סדר המערכה וכו'⁴ ורבין העולם⁵ וכו' ואם אי אפשר לומר הכל בצבור מפני שהצבור אין אומרים אלא פרשת התמיד בלבד יכול לומר הכל בביתו משיאור היום⁶ ולהורו ולקרות פרשת התמיד עם הציבור ואין לחוש שיהיה נראה כמקריב ב' תמידין ועובר בכל תוסף לפי שבקריאה אין בה משום כל תוסף⁷ ועל צד היותר טוב יכוין בפעם הב' שהוא כקורא בתורה⁸ וטוב לומר פרשת הקרבנות מעומד⁹ דוגמת הקרבנות שהיה מעומד¹⁰:

ב בשבת נהגין לומר פסוקי קרבן מוסף שבת אחר פרשת התמיד¹¹ ואף על פי שעדיין לא התפללו שהריות¹² ואסור להקדים מוסף לתמיד של שחר¹³ מכל מקום הרי אמרו כבר פרשת התמיד ואם תחשב אמירת הפסוקים של מוסף להקרבה גם אמירת פרשת התמיד נחשבה להקרבה אבל בראש חודש ויום טוב אין צריך להזכיר פסוקי קרבן מוסף אצל פרשת תמיד¹⁴ מפני שקורין בתורה בפסוקי מוסף ובמדינות אלו נהגין שמזכירין גם בראש חדש כרי לפרסם שהוא ראש חודש¹⁵:

ג נהגו המדקדקים להתנועע בשעה שקורין בתורה¹⁶ דוגמת התורה שנתנה ברתת כמש"ש¹⁷ וירא העם ויגועו וגו' וכן עושין בשעה שמתפללין¹⁸ על שם כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך¹⁹ ויש מי שאומרים²⁰ שאין להתנועע אלא בפסוקי דומרה שהם שבה והלל²¹ אבל לא בתפלת י"ח רק בחתימת הברכות נהגין קצת להתנועע בנחת²² לקיים מפני שמי נחת הוא²³ ולענין מעשה היאך שיעשה יעשה ובלבד שיכוין²⁴:

מזמ שיכול לומר קריאת שמע בעל פה ובו סעיף א':

א נהגו לקרות פרשת הקרבנות²⁵ וכן שאר פסוקים כגון זמירות ושירת חיים²⁶ וקריאת

יט ותיא ס"א. טור וש"ע ס' תבא. ובסידור לא הובאו פסוקים אלו.

כ הרב דוד אבודנהם ברכות השחר. רמ"א. וראה אחר במדבר רוח, ב. ואי"ק.

כא יתרו ב. דה. וראה ברכות כב, א.

כב המנהג ריני תפלה ס' מז. ספר הסידים ס' נו. שכלי הלכות ס' י"ז (ד"ן תפלה בלחש) כישם מעשה הנרכבה.

כג ריקניו פ' יתרו. אריות חיים הלכות בית הכנסת ס' כג. רמ"א שם. וראה מנהגי מנהי"ל הלכות תפלה עמ' תלו.

כד הובא במ"א ס"ק ד.

כה תהלים לה, י.

כז ומהדומע מפאנו בשבועה ס' קוג. של"ה עניני תפלה (בתחילתו). מ"א שם.

כח ראה שבת קיח, ב. ולקמן רמ"א נא שפסקו חומרא נקראים הלל.

כט מהדומע בספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי חלק א ס' לה. מ"א שם.

כס מלאכי ב, ה.

כיא מ"א שם.

סימן מט

א ראה לעיל רס"ז טח.

ב ראה לקמן רס"ז נא.

ה מהדומע ס"א. מהדומע ס"ט.

ו ראה גם לעיל ס' א מהדומע ס"ט.

ז על הכל ס' א כישם מהדומע מרומבונר. טור ורמ"א. וכו' בגמטא הסידור.

ח ויבא לה, א. ונורסת רבינו: הוה מסדר. וכו' במשנת הסידים תפלה העשירי פ"ז אות א. סידור האריזל (ר' שבת).

ט ובגמטא הסידור: רבין העולם, בצבור ורמ"א שם.

י כדלעיל ס' מז מ"א וש"נ.

יא כ"ד.

יב טור ורמ"א שם. מ"א ס"ק א.

יג ותיא רש הכי. עמק הברכה סוף סדר הקרבנות.

יד וזכור כג. ב. רמב"ם דל' ביאת מקדש פ"ה המ"ד.

טו וכו' לעיל ס' א מהדומע ס"ד, אבל במהדומע ס"ט פסק שאצ"ל מעומד. ועי' אנ"ק ח"א ע' שכה. ולענין מומר לתורה עי' לקו"ש ח"ב עמ' 28 הע' 52.

טז סדר רב ענינים. טור וש"ע ס"א. ובגמטא הסידור לא הובאו פסוקים אלו אחר פ"ה התמיד (עפ"י ס' המונות ענין נוסח התפלה). כ"א בתפלת מוסף ולאחרי מוסף פ"ה להם המנים. ועי' לעיל ס' א מהדומע סוף ס"ט.

טז ותיא ס"ק ב.

יז פסחים נח, ב. וש"נ. וראה גם לקמן ס' רפו ס"א.

יח ספר האשכול הלכות ברכות השחר. כל בו ס' ב ואריות חיים הלכות מאה ברכות. ס' יא. ש"ע.